

Geoparki i parki krajobrazowe na 4. Festiwalu Filmu i Sztuki *Dwa Brzegi* Kazimierz Dolny i Janowiec nad Wisłą, 31.07–8.08.2010

W ramach 4. Festiwalu Filmu i Sztuki *Dwa Brzegi* szerokiemu gronu odbiorców przedstawiono tematykę geoparków, ze szczególnym uwzględnieniem projektu Geoparku Małopolski Przełom Wisły. Znaczenie wystąpienia podkreślił fakt, że znalazły się one w bloku spotkań autorskich współorganizowanym przez opiniotwórcze Towarzystwo Przyjaciół Kazimierza, a prelegentów zapowiadał i spotkania prowadził jego prezes – Stefan Kurzawiński. Przyjazna atmosfera festiwalu okazała się świetnym katalizatorem dyskusji, które zaczęły się zaraz po prezentacjach i trwały przy kawiarnianych stolikach Kazimierza aż do późnego wieczora.

Problematykę geoparków przedstawił prof. dr hab. Marian Harasimiuk, lider konsorcjum Uniwersytetów Marii Curie-Skłodowskiej i Warszawskiego oraz Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, które realizuje projekt Ministerstwa Środowiska pt. *Geologiczno-górnictwo-środowiskowe warunki utworzenia*

Geoparku Małopolski Przełom Wisły (od Zawichostu do Puław). Punktem wyjścia prezentacji przygotowanej wspólnie z dr Justyną Warowną (UMCS) była definicja geoparku stworzona przez UNESCO, zgodnie z którą jest to obszar chroniony, o dokładnie wyznaczonych granicach i zawierający jedno miejsce lub więcej miejsc o znaczeniu naukowym dla geologii bądź archeologii, ekologii czy kultury. Globalna Sieć Narodowych Geoparków objęła już ok. 60 takich obszarów na świecie, w tym ponad 30 w samej Europie. Sieć ta szybko się rozrasta, ponieważ (jak jasno wynika z dotychczasowego doświadczenia) powstanie geoparków staje się bardzo silnym impulsem dla zrównoważonego rozwoju objętych nimi obszarów czy wręcz całych regionów, nie wspominając już o ich roli w edukacji młodego pokolenia i zachowaniu dziedzictwa geologicznego.

W Polsce prace nad tworzeniem geoparków prowadzone są pod auspicjami Ministerstwa Środowiska. Główny geolog kraju dr Henryk J. Jezierski nadał już rangę geopar-

Ryc. 1. Oficjalny plakat 4. Festiwalu Filmu i Sztuki *Dwa Brzegi*. Źródło: www.dwabrzegi.pl

ku krajowego polskiej części Geoparku Łuk Mużakowa (21 października 2009 r.) i Geoparkowi Góra Świętej Anny (1 czerwca br.). Ostatnio – 10 września – tytuł ten przyznał regionowi Karkonoskiego Parku Narodowego wraz z jego otuliną (zob. s. 960). O przyznanie Certyfikatu Geoparku Krajowego walczą także inne geoparki, jak np. kielecko-chęciński, Jaćwież i Dolina Kamiennej. Dołącza do nich także Geopark Małopolski Przełom Wisły.

Według prof. M. Harasimiuka teren Małopolskiego Przełomu Wisły wydaje się predestynowany do roli geoparku klasy międzynarodowej. Składa się na to ponad 200 lat tradycji turystyki i muzealnictwa, także przyrodniczego, oraz sięgająca daleko w przeszłość tradycja wykorzystywania miejscowych surowców mineralnych. Od początku XVIII w. trwają intensywne studia geologiczne rejonu przełomu Wisły, a lista wybitnych badaczy tych obszarów jest wprost imponująca. Rezultatem ich badań są opisy szeregu odsłoneń geologicznych, które znalazły poczesne miejsce w literaturze fachowej i popularnych przewodnikach oraz w programach wielu krajowych i międzynarodowych zjazdów naukowych. Odsłoneń stanowią również atrakcję turystyczną, zwłaszcza dzięki rozslawionym znaleziskom szczątków organizmów zamieszkujących ciepłe morza późnokredowe. Chodzi tu głównie o ogromne amonity (Piotrawin), a ostatnio także szczątki krokodyla (Kamienny Dół w Kazimierzu) oraz liczne zęby mezozaurów i czaszki ichtiozaurów (Annopol), nie wspominając już o częstszych, lecz niemniej fascynujących zębach rekinów. Profesor Harasimiuk podkreślił, że zebrany dotąd materiał jest tak bogaty, że z powodzeniem można uznać *potwory morskie mórz kredowych* za wyróżnik geoparku i wybrać

jednego z nich na logo Geoparku Małopolski Przełom Wisły (my głosujemy za ichtiozaurum).

Do głównych atutów geoparku prelegent zaliczył bardzo dobre odsłoneń utworów młodszych od kredy. Szczególnie istotne są tu profile osadów z pogranicza kredy i paleogenu, czyli pogranicza dwóch er geologicznych (w Nasiłowie i Bochothnicy). Rejon ten jest praktycznie jedynym w naszym kraju, gdzie zainteresowani mogą obejrzeć i ręką dotknąć osadów, które rejestrują ogólnosiwiatowe wydarzenia katastroficzne sprzed 65 mln lat, coraz powszechniej wiązane z uderzeniem ciała kosmicznego.

Trzeba tu jeszcze wspomnieć o walorach kulturowo-archeologicznych, których nie brakuje obszarowi proponowanego geoparku: od zamków, przez pałace, po ślady potężnego grodziska oraz obiekty sakralne i mieszkalne.

Dopełnieniem wystąpienia prof. Mariana Harasimiuka było przedstawienie propozycji Państwowego Instytutu Geologicznego dla samorządów i organizacji turystycznych w zakresie popularyzacji geoturystyki, a tym samym i geologii. Andrzej Szymkowiak i Wojciech Brochwicz-Lewiński zaprezentowali ofertę instytutu, na którą złożyły się sprawdzone w praktyce metody i narzędzia promocji danego

Ryc. 2. *Dwa Brzegi* – dwie ery, czyli festiwal do kwadratu. Fragment ulotki przygotowanej przez PIG-PIB

regionu: od doradztwa po pomoc w organizowaniu wystaw i imprez oraz w nagłaśnianiu walorów przyrodniczych regionu, m.in. poprzez wykorzystanie internetu oraz tablic i ulotek reklamujących geostanowiska i najważniejsze znaleziska paleontologiczne.

Adam Madejski z Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Lublinie omówił historię powstawania parków krajobrazowych i kłopoty z ochroną krajobrazu, wynikające z narastających zagrożeń (od ciągłych zmian planów zagospodarowania krajobrazu po szybką ekspansję budownictwa oraz sieci komórkowych i wiatraków na najbardziej cennych obszarach) wobec coraz słabszej ochrony prawnej krajobrazu. Efektem tego wystąpienia była propozycja A. Szymkowiaka, aby utworzyć stowarzyszenie ochrony krajobrazu Przełomu Wisły. Pomysł ten spotkał się z dużą aprobatą i został jednomyślnie przyjęty przez zgromadzonych. Trzeba tu także odnotować zdecydowane poparcie A. Madejskiego i jego zespołu dla idei geoparku i otwartość na współpracę w poszukiwaniu rozwiązań praw-

nych dla odtworzenia małej eksploatacji surowców skalnych na terenie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego, która zapewniłaby kamień potrzebny do utrzymania stylu budownictwa tradycyjnego i produkcji pamiątek. Taka eksploatacja powinna równocześnie umożliwić przetrwanie odsłoneń kluczowych dla geoparku, zapobiegając ich zarastaniu, a ponadto ułatwiłaby dalsze prace naukowe i odkrycia kolejnych rewelacyjnych skamieniałości.

Należy mieć nadzieję, że powyższa problematyka znajdzie należne jej miejsce w programie przyszłorocznej edycji Festiwalu *Dwa Brzegi*. Stawka jest wysoka, gdyż już w tym roku byliśmy świadkami rozszerzenia zasięgu imprezy na sąsiednie Puławy i Męcierz. Być może w przyszłym roku dołączą także Solec i Anopol albo Opole Lubelskie. Festiwal stanie się wtedy doskonałym miejscem do nawiązania kontaktów i wymiany doświadczeń między samorządowcami i geologami, tak ważnych dla wprowadzenia w życie idei Geoparku Małopolski Przełom Wisły.

Wojciech Brochwicz-Lewiński & Andrzej Szymkowiak